

Posudek disertační práce

Mgr. Pavlína Civínová: Pakt čtyř velmocí (1932–1933) jako prostředek italského revizionismu. Koncepce dohody o spolupráci Velké Británie, Francie, Německa a Itálie, Plzeň 2023. 141 stran.

V roce 1915 Itálie opustila své spojence z Trojspolku a vstoupila ovlivněna velkými nadějemi na územní zisky do první světové války na straně Dohody. Pařížská mírová konference po válce zdaleka nepřinesla realizaci italských představ, ani splnění válečných slibů spojenců Římu. V Itálii mohla proto snadno být prezentována představa, že přibližně půl milionu vojáků položilo své životy, aniž bylo dosaženo cíle. Vcelku bylo logické, že v poražených zemích resp. jejich nástupnických státech (Německu, Maďarsku, Rakousku) poměrně brzy vznikla hnutí požadující revizi velmi tvrdých a podle jejich představ nespravedlivých mírových smluv. Poté, co v roce 1922 se v Itálii dostal k moci vůdce fašistického hnutí Benito Mussolini, přidal se Řím do „revizionistického“ tábora, jeho požadavky směřovaly především vůči Království Srbů, Chorvatů a Slovinců (od roku 1929 Jugoslávie), které se cítilo nejvíce ohroženo italskými revizionistickými představami.

Součástí italských snah byl Mussoliniho návrh z března 1933, jehož cílem bylo uzavření tzv. Paktu čtyř, na němž by kromě Itálie participovaly

Francie, Velká Británie a Německo. Formálně mělo jít o nástroj k zabezpečení míru v Evropě, faktickým cílem italského diktátora bylo vytvoření orgánu mimo Společnost národů, omezení vlivu ostatních států na evropskou politiku a revize mírových smluv, která by přinesla Itálii územní zisky v Evropě a koloniích. Příslušná smlouva byla podepsána v Římě v červenci 1933 Mussolinim a velvyslanci zbývajících tří států. Projekt však kromě Itálie vyvolal v zainteresovaných zemích z různých důvodů silný odpor, především ve Francii a Velké Británii (jak kvůli koloniální otázce, tak obavami z důsledků případné revize mírových smluv), nakonec byla smlouva ratifikována pouze Itálií, tudíž nevstoupila v platnost.

V předložené disertační práci si autorka vytkla za cíl prezentovat a zhodnotit vývoj na cestě k předložení italského návrhu včetně neúspěšného průběhu Ženevské odzbrojovací konference, velkou a dlužno říci adekvátní pozornost věnuje stanovisku Velké Británie a Francie (cesta britských ministrů do Říma, protinávry Paříže a Londýna), které byly ovlivněny italskými představami o revizi v koloniální oblasti. Za důležité a pozoruhodné považují hodnocení postoje států Malé dohody a Polska, velmi znepokojených revizionistickými představami Říma, i vysvětlení příčin ztroskotání projektu. Struktura práce je promyšlená a vyvážená. Autorka v široké míře využila českých, italských a britských pramenů, prokázala solidní znalost odborné literatury.

Ačkoli je přínos práce nepochybný, není bez dílčích nedostatků. Pokud jde o citování z pramenů, existují dvě možnosti – v odkazu je možno postupovat od obecné informace k nejkonkrétnější (což je dnes nejobvyklejší) nebo volit řazení opačné. Autorka střídavě používá obojí systém, což opovažuji za poněkud nešťastné. U více citovaných archivních dokumentů se objevuje pojem „běžná zpráva“, který by patrně zasluhoval zpřesnění, neboť ve zprávě je pravděpodobně uveden autor a někomu je adresována. V návrhu textu z roku 1933 se sotva mohl objevit termín „zástupci vlád Německého císařství ...“ (s. 88). Britský premiér MacDonald je opakovaně uveden jako Ramsey (s. 17, 40) místo správného Ramsay. V textu občas narazíme na pravopisné chyby, formulační a stylistické nedostatky. Zmíněn může být také až příliš skromný rozsah disertační práce (celkem 110 stran bez seznamu použitých zdrojů a příloh).

Uvedené nedostatky nepovažuji však za zásadní a nějak výrazně nesnižují kvalitu práce. Autorka dosáhla vytčeného cíle, její prezentace problémů a závěry jsou logicky zdůvodněné a v podstatě obhajitelné. Předložený text splňuje všechny základní požadavky, kladené na disertační práce, proto ho doporučuji k obhajobě.

Praha, 3. 4. 2023

prof. PhDr. Ing. Aleš Skřivan, Ph.D.